

**ARKUSZ ZAWIERA INFORMACJE PRAWNIE CHRONIONE DO MOMENTU
ROZPOCZĘCIA EGZAMINU!**

MCH-P1

**PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY
Z CHEMII**

MARZEC

POZIOM PODSTAWOWY

ROK 2013

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron (zadania 1–27). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania i odpowiedzi zapisz przy każdym zadaniu w miejscu na to przeznaczonym.
3. W rozwiązaniach zadań rachunkowych przedstaw tok rozumowania prowadzący do ostatecznego wyniku oraz pamiętaj o jednostkach.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem /atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
7. Możesz korzystać z karty wybranych tablic chemicznych, linijki oraz kalkulatora.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie

50 punktów.

**Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy**

--	--	--

KOD

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

ZDAJĄCEGO

Zadanie 1. (3 pkt)

1.1	1.2	1.3

Atom pewnego pierwiastka X ma liczbę atomową 13.

a) Podaj symbol pierwiastka X oraz określ skład jądra atomowego izotopu ^{27}X .

Symbol: ..... Skład jądra atomowego izotopu ^{27}X : .....

b) Zapisz konfigurację elektronową atomu pierwiastka X w stanie podstawowym oraz podaj najniższy stopień utlenienia, jaki przyjmuje on w związkach chemicznych.

Konfiguracja elektronowa atomu: .....

Stopień utlenienia: .....

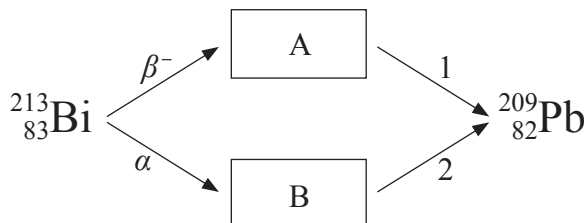
c) Napisz konfigurację elektronową jonu, jaki tworzy pierwiastek X.

Konfiguracja elektronowa jonu: .....

Zadanie 2. (3 pkt)

2.1	2.2

Poniższy rysunek przedstawia schemat ilustrujący przemiany promieniotwórcze, jakim może ulegać bizmut.

Na podstawie: J. Sawicka, A. Janich-Kilian, W. Cejner-Mania, G. Urbańczyk, *Tablice chemiczne*, Gdańsk 2008, s. 29.

a) Podaj wartości liczby masowej i liczby atomowej jąder atomów A i B, będących produktami przemian $^{213}_{83}\text{Bi}$.

	Liczba masowa	Liczba atomowa
Jądro A		
Jądro B		

b) Napisz równania przemian jądrowych oznaczonych na schemacie numerami 1 i 2 (w miejsce oznaczeń literowych A i B wstaw odpowiednie symbole pierwiastków).

Równanie reakcji 1: .....

Równanie reakcji 2: .....

Zadanie 3. (1 pkt)

3.1

Jon pewnego pierwiastka Y ma w swoim składzie 17 protonów i 18 elektronów.

Uzupełnij poniższą tabelę. Określ położenie pierwiastka Y w układzie okresowym pierwiastków oraz podaj ładunek jonu, o którym mowa w informacji wprowadzającej.

Numer grupy	Numer okresu	Ładunek jonu

Zadanie 4. (1 pkt)

4.1

Spośród podanych niżej substancji chemicznych podkreśl wzory tych substancji, w których występują wiązania kowalencyjne spolaryzowane:

Zadanie 5. (1 pkt)

5.1

Narysuj wzór elektronowy (kreskowy) związku, w skład którego wchodzi nuklidy: ¹²X i ³²Z, wiedząc, że stosunek molowy pierwiastków w tym związku wynosi 1 : 2.

Wzór elektronowy:

Zadanie 6. (2 pkt)

6.1	6.2

W warunkach izotermicznych przeprowadzono doświadczenie zilustrowane poniższym rysunkiem. W doświadczeniu użyto: kwasu solnego (o tym samym stężeniu) i glinu (o różnym stopniu rozdrobnienia).

a) Napisz w formie jonowej skróconej równanie reakcji zachodzącej w obu probówkach.

.....

b) Podaj numer probówki, w której reakcja przebiegała wolniej. ....

Zadanie 7. (1 pkt)

7.1

Poniżej podano wybrane metody otrzymywania wodorotlenków:

- I. metal + woda
- II. tlenek metalu + woda
- III. sól + zasada

Podaj numer metody, za pomocą której otrzymasz wodorotlenek miedzi(II). .....

Informacja do zadań 8. i 9.

Kwas fosforowy(V) o wzorze H_3PO_4 jest kwasem trójprotonowym i w roztworze wodnym ulega dysocjacji stopniowej.

Zadanie 8. (1 pkt)

8.1

Napisz wzory wszystkich jonów, jakie występują w wodnym roztworze kwasu fosforowego(V).

.....

Zadanie 9. (1 pkt)

9.1

Podaj nazwę anionu, którego stężenie w wodnym roztworze kwasu fosforowego(V) jest najmniejsze.

.....

Zadanie 10. (2 pkt)

10.1	10.2

Przeprowadzono doświadczenie zgodnie z podanym niżej opisem:

Do probówki z roztworem zasady potasowej dodano kroplę fenoloftaleiny. Zawartość probówki wymieszano. Następnie do roztworu wprowadzono gumowy wężyk, za pomocą którego przepuszczano gazowy tlenek siarki(VI).

a) Napisz, jakie obserwacje poczyniono w trakcie doświadczenia.

.....

.....

.....

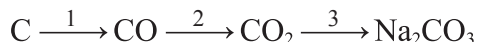
b) Na podstawie przeprowadzonego doświadczenia określ charakter chemiczny, jaki wykazuje tlenek siarki(VI).

Charakter chemiczny: .....

Zadanie 11. (2 pkt)

11.1

Poniżej przedstawiono ciąg przemian, jakim ulega węgiel.

Napisz w formie cząsteczkowej równania reakcji oznaczonych numerami 2 i 3.

Równanie reakcji 2: .....

Równanie reakcji 3: .....

Zadanie 12. (2 pkt)

12.1	12.2

Do roztworu zawierającego 0,5 mola FeCl_3 dodano roztwór zawierający 3 mole NaOH . Osad odsączono, a do przesącza dodano roztwór zawierający 1 mol HCl .

a) Napisz w formie jonowej skróconej równanie reakcji, w wyniku której otrzymano osad.

.....

b) Podaj, jaki odczyn będzie miał roztwór końcowy, otrzymany po przeprowadzeniu wszystkich opisanych procesów.

.....

Zadanie 13. (2 pkt)

13.1

Do 280 g nasyconego w temperaturze 298 K roztworu chlorku amonu dodano 100 g wody.

Oblicz stężenie procentowe otrzymanego roztworu, wiedząc, że rozpuszczalność chlorku amonu w temperaturze 298 K wynosi 40 g.

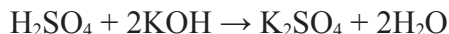
Obliczenia:

Odpowiedź: .....

Zadanie 14. (2 pkt)

14.1

Proces całkowitego zobojętniania kwasu siarkowego(VI) za pomocą roztworu wodorotlenku potasu przebiega zgodnie z równaniem:

Oblicz, jaka objętość kwasu siarkowego(VI) o stężeniu $2,5 \text{ mol} \cdot \text{dm}^{-3}$ została zobojętniona, jeżeli w reakcji użyto 200 g roztworu wodorotlenku potasu o stężeniu procentowym równym 14%.

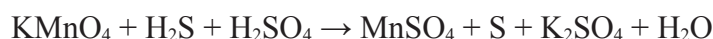
Obliczenia:

Odpowiedź: .....

Zadanie 15. (3 pkt)

15.1	15.2	15.3

Poniżej przedstawiono schemat pewnej reakcji chemicznej:

a) Dobierz i uzupełnij współczynniki stechiometryczne w podanym schemacie reakcji. Zastosuj metodę bilansu elektronowego.

Bilans elektronowy: .....

.....

Równanie reakcji: $\dots \text{KMnO}_4 + \dots \text{H}_2\text{S} + \dots \text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow \dots \text{MnSO}_4 + \dots \text{S} + \dots \text{K}_2\text{SO}_4 + \dots \text{H}_2\text{O}$

b) Określ funkcję, jaką w tej reakcji pełni siarkowodór. .....

Zadanie 16. (2 pkt)

16.1	16.2

Dwie objętości pewnego węglowodoru reagują z dziewięcioma objętościami tlenu, tworząc sześć objętości pary wodnej i sześć objętości tlenku węgla(IV). Pomiary wykonano w tych samych warunkach ciśnienia i temperatury.

Napisz równanie opisanej reakcji i narysuj wzór półstrukturalny (grupowy) spalanego węglowodoru.

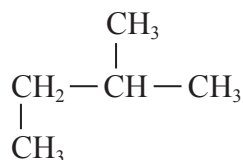
Równanie reakcji: .....

Wzór węglowodoru: .....

Zadanie 17. (1 pkt)

17.1

Poniżej przedstawiono wzór węglowodoru:

Uzupełnij tabelę, wpisując literę P, jeżeli zdanie jest prawdziwe, lub literę F, jeżeli jest fałszywe.

Zdanie	P/F
Poprawna nazwa tego węglowodoru to 1,2-dimetylopropan.	
Izomerem podanego węglowodoru jest węglowódor należący do szeregu homologicznego o ogólnym wzorze C_nH_{2n+2} .	
Przeprowadzona w odpowiednich warunkach reakcja tego węglowodoru z roztworem bromu jest reakcją addycji.	

Zadanie 18. (1 pkt)

18.1

W dwóch naczyniach znajdują się etan i eten.

Wybierz i zaznacz właściwość fizyczną lub chemiczną pozwalającą rozróżnić gazy w obu naczyniach.

- A. Różnica rozpuszczalności w wodzie
- B. Różnica rozpuszczalności w rozpuszczalnikach organicznych
- C. Różne produkty spalania całkowitego
- D. Różny przebieg reakcji z wodą bromową

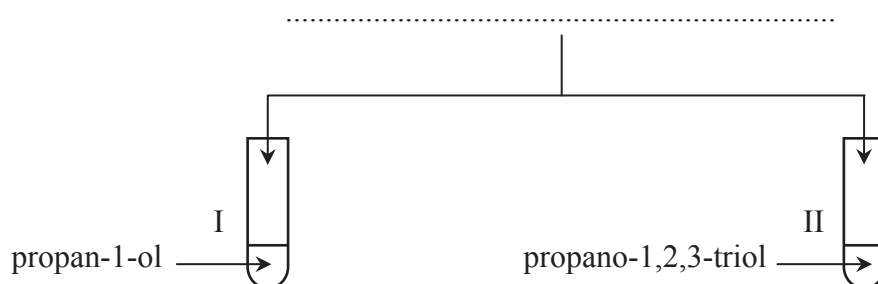
Zadanie 19. (3 pkt)

19.1	19.2	19.3

Zaprojektuj doświadczenie pozwalające odróżnić propan-1-ol od propano-1,2,3-triolu (glicerolu).

a) Uzupełnij schemat doświadczenia, wpisując nazwę użytego odczynnika wybranego z podanej poniżej listy:

- roztwór bromu,
- roztwór jodu w jodku potasu,
- świeżo wytrącony wodorotlenek miedzi(II).

b) Podaj obserwacje, które umożliwiają rozróżnienie propan-1-olu od propano-1,2,3-triolu.

Probówka I: .....

.....

Probówka II: .....

.....

c) Napisz, jaką różnicę w budowie tych związków wykorzystano, planując eksperyment.

.....

Zadanie 20. (1 pkt)

20.1

Podaj stosunek wagowy węgla, tlenu i wodoru w kwasie etanowym (kwasie octowym).

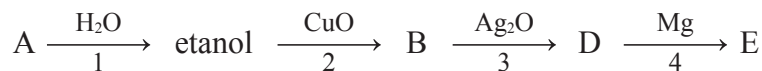
	C	O	H
Stosunek wagowy			

Zadanie 21. (4 pkt)

21.1	21.2	21.3

Poniżej przedstawiono ciąg przemian:

a) Stosując wzory półstrukturalne (grupowe) związków organicznych, zapisz równania reakcji 2 i 3.

Równanie reakcji 2: .....

Równanie reakcji 3: .....

b) Stosując podział charakterystyczny dla chemii organicznej, określ typ reakcji 1 i 4.

Reakcja 1: ..... Reakcja 4: .....

c) Podaj nazwę systematyczną związku A i związku E.

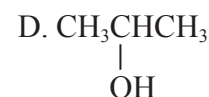
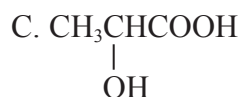
Związek A: ..... Związek E: .....

Zadanie 22. (1 pkt)

22.1

Propanon (dimetyloketon, aceton) poddano procesowi redukcji.

Wybierz i zaznacz związek będący produktem tego procesu.

Zadanie 23. (2 pkt)

23.1

Estry powstają w reakcji alkoholi z kwasami organicznymi lub nieorganicznymi.

Posługując się wzorami półstrukturalnymi (grupowymi) związków organicznych, napisz równania reakcji otrzymywania estrów z podanych substratów. W zapisie równań uwzględnij związek chemiczny, którego obecność jest konieczna do zajścia reakcji estryfikacji.

a) propan-2-ol i kwas metanowy (mrówkowy)

.....

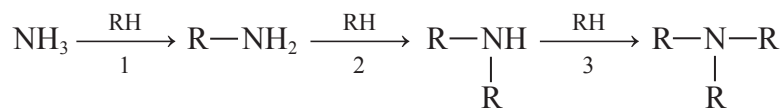
b) etanol i kwas aminoetanowy

.....

Zadanie 24. (3 pkt)

24.1	24.2	24.3

Aminy otrzymuje się w reakcji fluorowcopochodnych węglowodorów z amoniakiem lub aminami. Reakcje te przebiegą zgodnie z zapisem:

Na podstawie: J. Sawicka, A. Janich-Kilian, W. Cejner-Mania, G. Urbańczyk, *Tablice chemiczne*, Gdańsk 2008, s. 137.

a) Posługując się wzorami półstrukturalnymi (grupowymi) związków organicznych, napisz równanie reakcji numer 1 wiedząc, że fluorowcopochodna węglowodoru biorąca udział w reakcjach na powyższym schemacie ma wzór CH_3Cl .

.....

b) Podaj nazwę związku powstałego w reakcji 2.

.....

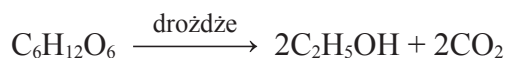
c) Narysuj wzór półstrukturalny (grupowy) związku powstałego w reakcji 3.

Wzór związku:

Zadanie 25. (2 pkt)

25.1

Proces fermentacji alkoholowej glukozy przedstawia zapis:

Oblicz, masę użytej glukozy oraz objętość jaką w warunkach normalnych zajmie gazowy produkt powyższej reakcji, jeśli w procesie fermentacji powstało $2,408 \cdot 10^{23}$ cząsteczek etanolu.

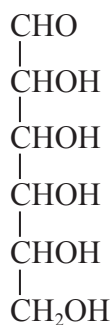
Obliczenia:

Odpowiedź: .....

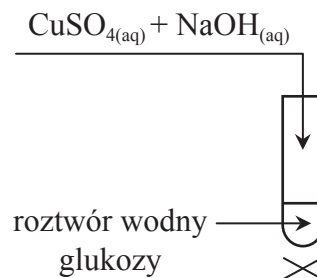
Zadanie 26. (2 pkt)

26.1	26.2

Głukoza jest cukrem o wzorze:

Sporządzono wodny roztwór glukozy i przeprowadzono doświadczenie przedstawione na poniższym rysunku obok:

a) Napisz, co zaobserwowano podczas tego doświadczenia.

.....

.....

b) Podaj nazwę grupy funkcyjnej w cząsteczce glukozy, jaką zidentyfikowano, przeprowadzając powyższe doświadczenie.

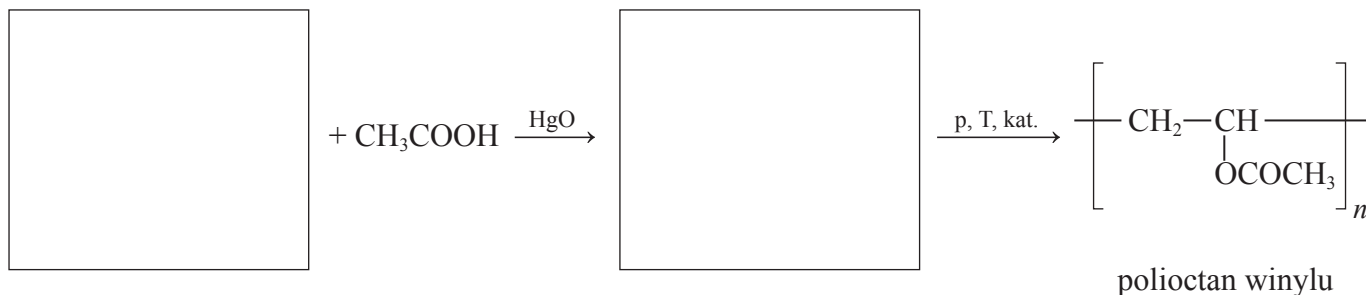
.....

Zadanie 27. (1 pkt)

27.1

Tworzywo sztuczne o nazwie polioctan winylu powstaje w procesie polimeryzacji odpowiedniego monomeru. Monomer ten jest wytwarzany na skalę przemysłową m.in. w reakcji addycji kwasu etanowego (octowego) do pewnego węglowodoru.

Uzupełnij poniższy schemat. Wpisz wzory półstrukturalne (grupowe) odpowiedniego węglowodoru i monomeru potrzebnych do otrzymania polioctanu winylu.

Brudnopis